

تأثیر آموزش مهارت‌های یادداشت برداری بر خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان

پروانه شریفی^{۱*}، عباس رحمتی^۲

۱. کارشناس ارشد تحقیقات آموزشی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، ایران

۲. دکترای تخصصی مشاوره، استادیار گروه روان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید باهنر، کرمان، ایران

• دریافت مقاله: ۹۱/۳/۱۸ آخرین اصلاح مقاله: ۹۱/۵/۲۱ • پذیرش مقاله: ۹۱/۶/۷

مقدمه: یکی از اهداف تعلیم و تربیت، آماده کردن دانشجویان برای رویارویی با مسایل آینده و نوآوری است، به همین دلیل باید مسایل مربوط به یادگیری آن‌ها در کانون توجه قرار گیرد و تقویت شود. پژوهش حاضر به منظور بررسی، تأثیر آموزش مهارت‌های یادداشت برداری بر خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان انجام یافته است. **مواد و روش‌ها:** پژوهش با روش آزمایشی (طرح پیش آزمون- پس آزمون با گروه شاهد) انجام شد. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان مشغول به تحصیل در مقطع کارشناسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید باهنر کرمان و دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی کرمان ورودی ۸۹-۱۳۸۸ بود. نمونه تحقیق شامل ۱۱۰ نفر، ۵۵ نفر گروه آزمایش (۳۰ نفر دانشکده ادبیات و ۲۵ نفر دانشکده بهداشت) و ۵۵ نفر گروه شاهد (۳۰ نفر دانشکده ادبیات و ۲۵ نفر دانشکده بهداشت) بود که با روش نمونه گیری خوشه‌ای یک مرحله‌ای انتخاب شدند. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه خودکارآمدی دانش‌آموز Morgan-Jinks استفاده شد. پیش از اجرای آموزش در دو گروه پیش آزمون اجرا گردید. بعد از اتمام دوره آموزش که فقط برای گروه آزمایش برگزار گردید، از دو گروه پس آزمون گرفته شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های Independent-t و ANCOVA استفاده شد.

یافته‌ها: خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان گروه آزمایش دو دانشکده به طور کلی پس از آموزش مهارت‌های یادداشت برداری به طور معنی‌داری افزایش یافت ($P < 0/005$). همچنین یافته‌های حاصل از مقایسه دو دانشکده آشکار ساخت که آموزش این مهارت‌ها رابطه معنی‌داری با خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان دانشکده بهداشت داشته است ($P < 0/005$)، اما رابطه معنی‌داری با خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان دانشکده ادبیات و علوم انسانی مشاهده نشد ($P > 0/005$). **نتیجه‌گیری:** با توجه به تأثیر مثبت آموزش مهارت‌های یادداشت برداری، به نظر می‌رسد لازم است دست‌اندرکاران امرآموزش نسبت به ترویج آموزش این مهارت‌ها سرمایه‌گذاری بیشتری نمایند و حتی‌المقدور در دوره‌های آموزشی استادان دانشگاه، مهارت‌های یادداشت برداری گنجانده شود تا اساتید به عنوان افراد اثرگذار بر دانشجویان بتوانند روند آموزش و یادگیری این مهارت‌ها را تسهیل نمایند.

کلید واژه‌ها: آموزش، مهارت‌های یادداشت برداری، خودکارآمدی تحصیلی، یادگیری

*نویسنده مسؤول: دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، ایران

مقدمه

یکی از راه‌های ایجاد علاقه و انگیزه در یادگیرندگان، بهبود شرایط یادگیری و افزایش سطح کیفی روش‌های آموزشی است. از این طریق یادگیرندگان به موفقیت بیشتری در یادگیری نایل می‌آیند و این کسب موفقیت علاقه و انگیزش آن‌ها را نسبت به یادگیری مطالب تازه افزایش می‌دهد.

در عین حال یکی از مهم‌ترین مشکلات نظام آموزشی ایران عدم آموزش رسمی مهارت‌های یادداشت برداری به دانش‌آموزان و دانشجویان است. متأسفانه در مدارس ما مهارت‌هایی نظیر خوب دیدن، خوب گوش کردن و در نهایت یادداشت برداری مؤثر و با کیفیت آموزش داده نمی‌شود. بنابراین دانش‌آموزان با ورود به دانشگاه از توانایی یادداشت برداری به خوبی برخوردار نیستند و چه در کلاس درس و چه حین مطالعه، یادداشت‌های خود را بر اساس سلیقه شخصی می‌نویسند. در این هنگام به دلیل حذف نکات اصلی و نوشتن کلمه به کلمه جزوه از سخنان استاد و در برخی موارد عدم استفاده از مخفف‌ها، یادداشت‌های ضعیفی بر می‌دارند.

در حالی که به عقیده بسیاری یادداشت برداری جزء جدا نشدنی یادگیری و مطالعه کارآمد در دانشگاه محسوب می‌گردد. از سوی دیگر شناخت نکات کلیدی و استفاده از آن‌ها باعث افزایش فعالیت مغز و در نتیجه یادگیری بهتر و دقیق‌تر می‌شود. مطالعات نشان داده است که دانش‌آموزان و دانشجویانی که در حین یادگیری یادداشت برداری می‌کنند و سپس یادداشت‌های خود را مرور می‌کنند، موفقیت تحصیلی بالاتری نسبت به کسانی به دست می‌آورند که این کار را انجام نداده‌اند. بنابراین یادداشت برداری از نکات مهم و اساسی درس استاد، از راه‌های مبارزه با فراموشی مطالب است. مشاوران تحصیلی نیز معتقد هستند که یادداشت برداری کمک فراوانی به یادگیری می‌کند. یادداشت برداری نوعی تکرار مطالب است که موجب به خاطر سپردن و تمرکز حواس می‌شود. فرد از طریق یادداشت برداری به طور خلاصه موارد مهم را می‌نویسد و از آن‌ها در آینده استفاده می‌کند. از سوی دیگر یادداشت برداری

یک امر ضروری برای همه کسانی است که به مطالعه مثل غذا، آب و هوا برای دوام زندگی بشری اعتقاد دارند. طبق مطالعاتی که در مورد حافظه انسان انجام شده است، انسان‌ها بعد از بیست دقیقه، به طور تقریبی ۴۰ درصد آن چه را که شنیده‌اند یا خوانده‌اند فراموش می‌کنند و بعد از ۲۴ ساعت، به طور تقریبی ۷۰ درصد مطالب را از یاد می‌برند (۱-۳).

مطالعات دیگر نیز نشان داده‌اند که بیش از ۹۹ درصد دانشجویان دانشگاه‌ها در سخنرانی‌ها یادداشت برداری می‌کنند و ۹۴ درصد آن‌ها باور دارند که یادداشت برداری یک بخش مهم از تجربه آموزشی است. همچنین این ایده به طور گسترده‌ای توسط مربیان و استادان پذیرفته شده است که یادداشت برداری هم یک ابزار با ارزش است که می‌تواند به افزایش حفظ اطلاعات کمک کند و هم یکی از مهارت‌های مهم دانشجویان است (۴-۶).

همچنین روان‌شناسان یادگیری پیوسته به این نکته اشاره دارند که دانش‌آموزان حدود ۸۰ درصد از زمان کلاس را به سخنرانی‌های معلم گوش می‌دهند و برای بهره‌مندی از این سخنرانی‌ها آن‌ها اغلب از استراتژی یادگیری خودشان برای یادداشت برداری استفاده می‌کنند. به زعم ایشان روش‌های مختلف یادداشت برداری از فرایندهای شناختی و راهبردهای مختلفی استفاده می‌کنند و این روش‌ها یکی از چندین فرایند شناختی است که دانش‌آموزان به منظور تسهیل در یادگیری و بهبود عملکرد تحصیلی خود به آن نیازمند هستند (۸-۶).

برخی محققان نیز گزارش کردند که بهبود مهارت‌های یادداشت برداری به درک مطالب و همچنین یادآوری‌های کوتاه مدت و بلند مدت دانش‌آموزان کمک می‌کند. آن‌ها همچنین بیان نمودند که یادداشت برداری در حین سخنرانی در کلاس درس بر موفقیت تحصیلی تمام دانش‌آموزان و دانشجویان مؤثر بوده است و این موفقیت به طور فزاینده‌ای به توانایی آن‌ها در یادداشت برداری وابسته است. به همین دلیل آن‌ها اعتقاد دارند که یادداشت برداری باید آشکارا در مدارس تدریس شود (۹، ۶).

به آموزش عالی صرف می‌شود، در خصوص مسایل مربوط به آموزش و یادگیری در دانشگاه‌ها کمتر سرمایه گذاری شده است و به همین دلیل به طور روز افزون شاهد افزایش تعداد دانشجویان مشروط و یا حتی دانش‌آموختگانی هستیم که هنگام ورود به جامعه و بازار کار تازه متوجه می‌شوند که از سال‌های تحصیل در دانشگاه طرفی نبسته‌اند. بنابراین با توجه به استفاده فراوان یادداشت برداری توسط دانشجویان در کلاس درس و نیز در نظر گرفتن این نکته که متأسفانه در دوران تحصیل دبیرستان و دانشگاه توجه زیادی به آموزش این مهارت‌ها، به خصوص استفاده از روش‌های استاندارد و جهانی نشده است و همچنین با توجه به این که مطالعات علمی بسیار کمی در مورد یادداشت برداری اصولی در کشور انجام شده است، در این پژوهش سعی شد که تأثیر آموزش مهارت‌های یادداشت برداری بر خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان که به میزان زیادی در امر یادگیری دخیل است، بررسی گردد.

روش کار

روش تحقیق از نوع آزمایشی به روش پیش آزمون- پس آزمون با گروه شاهد بود که در طول یک نیمسال تحصیلی در دانشگاه‌های شهید باهنر و علوم پزشکی کرمان انجام گرفت. جامعه آماری در این پژوهش شامل دانشجویان مقطع کارشناسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید باهنر و دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی کرمان بود. روش انتخاب نمونه در این پژوهش به صورت خوشه‌ای یک مرحله‌ای انجام گرفت. هر کدام از کلاس‌های دانشکده‌های ادبیات و بهداشت به عنوان یک خوشه در نظر گرفته شد. از هر دانشکده دو کلاس و در مجموع چهار کلاس از دانشجویان ورودی ۸۸ از یک گروه آموزشی (مهر و بهمن) به عنوان خوشه انتخاب شد و به طور تصادفی یک کلاس از هر دانشکده به گروه آزمایش و یک کلاس به گروه شاهد تخصیص داده شد که با توجه به نوع نمونه‌گیری و نیز بنا به نظر برخی از صاحب‌نظران مبنی بر این که در پژوهش‌های

پس از ایجاد علاقه و انگیزه یادگیری، فرد به توانایی‌های خود ایمان پیدا می‌کند و کوششی مضاعف در جهت یادگیری بیشتر اعمال می‌نماید که این امر مفهوم خودکارآمدی را در ذهن تداعی می‌نماید. خودکارآمدی به این باور فرد که می‌تواند کاری را با موفقیت انجام دهد گفته می‌شود. خودکارآمدی یعنی این که معتقد باشیم می‌توانیم با وضعیت‌های مختلف کنار بیاییم. کسانی که خیلی خود بسنده هستند، انتظار دارند موفق شوند و اغلب موفق می‌شوند و کسانی که چندان خودکارآمد نیستند، در مورد توانایی خود در انجام تکالیف شک دارند و به همین جهت نیز کمتر موفق می‌شوند، از همین رو عزت نفس آن‌ها کم است. شخصی که شک دارد بتواند رفتار خاص مورد انتظار را انجام دهد، دارای خودکارآمدی پایین است. خودکارآمدی بالا به تلاش و پافشاری در برخورد با مسأله و به دست آوردن اهداف بالاتر منتهی می‌شود، در حالی که خودکارآمدی پایین باعث یأس و دست کشیدن از کار می‌شود (۱۱، ۱۰). افرادی که احساس کارایی بالا دارند معتقدند که می‌توانند به نحو مؤثری با وقایع و موقعیت‌ها برخورد کنند. چون آن‌ها انتظار دارند که در غلبه کردن بر موانع موفق شوند، در کارها استقامت به خرج می‌دهند و اغلب در سطح بالا عمل می‌کنند. آن‌ها در مقایسه با کسانی که احساس کارایی پایینی دارند به توانایی‌های خود اطمینان بیشتری دارند و خود ناباوری ناچیزی نشان می‌دهند. آن‌ها مشکلات را به جای تهدید، چالش می‌دانند و فعالانه در جستجوی موقعیت‌های تازه هستند. احساس کارایی بالا ترس از شکست را کاهش می‌دهد، سطح آرزوها را بالا می‌برد و توانایی حل مسأله و تفکر تحلیلی را بهبود می‌بخشد (۱۲).

نتایج تحقیقات نیز در این زمینه حاکی از آن است که دانش‌آموزانی که خود را کارآمد می‌دانند از راهبردهای شناختی و فراشناختی بیشتری استفاده می‌کنند و در انجام تکالیف اصرار بیشتری از خود نشان می‌دهند (۱۳).

با عنایت به مطالب مطرح شده، به نظر می‌رسد با توجه به هزینه‌های سنگین اعم از مالی، انسانی و ... که در امور مربوط

پرسشنامه کارآمدی دانش‌آموز Morgan-Jinks این پرسشنامه دارای ۳۰ پرسش می‌باشد. گویه‌های این پرسشنامه با مقیاس لیکرت دارای پاسخ‌های چهار گزینه‌ای شامل کاملاً موافقم (۴ امتیاز)، تا حدودی موافقم (۳ امتیاز)، تا حدودی مخالفم (۲ امتیاز) و کاملاً مخالفم (۱ امتیاز) طراحی شده است. برای سؤالات منفی برعکس نمره داده می‌شود. به این ترتیب که برای گزینه کاملاً موافقم این سؤالات ۱ امتیاز، تا حدودی موافقم ۲ امتیاز، تا حدودی مخالفم ۳ امتیاز و برای گزینه کاملاً مخالفم ۴ امتیاز تعلق می‌گیرد. پرسشنامه دارای حداکثر نمره ۱۲۰ می‌باشد. سازنده ابزار نحوه نمره‌گذاری را به صورت بالا (نمره ۶۰ و بیشتر) و پایین (نمره ۵۹ و کمتر) قرار داده است. همچنین ضریب پایایی پرسشنامه را ۰/۸۲ گزارش نموده است. در طی پژوهشی که کریم‌زاده در سال ۱۳۸۵ انجام داد ضریب اعتماد پرسشنامه ۰/۷۶ به دست آمد (۱۶).

در این پژوهش پرسشنامه مذکور برای هماهنگی با شرایط دانشجویان اصلاح گردید و همچنین عنوان بعضی از دروس در پرسشنامه‌های دو دانشکده تغییر کرد (مثلاً بهداشت خانواده برای دانشجویان دانشکده بهداشت و روان‌شناسی برای دانشجویان دانشکده ادبیات) و پس از آن پایایی با استفاده از روش آزمون بازآزمایی اندازه‌گیری شد و با ضریب همبستگی $r = 0/78$ مورد تأیید قرار گرفت. روایی این پرسشنامه نیز به روش محتوی و با نظرسنجی از استادان و صاحب‌نظران این حیطه بررسی گردید و پس از انجام ویرایش مورد تأیید قرار گرفت.

روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها

پس از جمع‌آوری، داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS (SPSS Inc., Chicago, IL) و با استفاده از روش آماری آزمون Independent t برای مقایسه اختلاف میانگین در دو گروه و در سطح معنی‌داری $P < 0/05$ تحلیل گردید. با توجه به این که در پژوهش‌های آزمایشی امکان دارد تفاوت‌های ناشی از سایر عوامل غیر از مداخله آموزشی باعث نتیجه‌گیری اریب شود، در این پژوهش برای مقایسه گروه‌های آزمایش و

آزمایشی تعداد نمونه در هر یک از گروه‌ها نباید کمتر از ۱۵ نفر باشد، تعداد نمونه ۱۱۰ نفر مشخص شد. به این صورت که ۵۰ نفر از دانشگاه علوم پزشکی (۲۵ نفر گروه آزمایش، ۲۵ نفر گروه شاهد) و ۶۰ نفر از دانشگاه شهید باهنر (۳۰ نفر گروه آزمایش، ۳۰ نفر گروه شاهد) انتخاب شدند (۱۴).

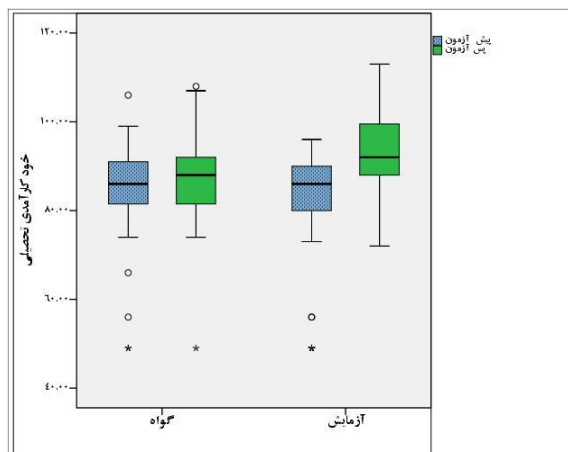
در ضمن در این پژوهش هدف اصلی، بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های یادداشت برداری بر خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان دو دانشکده بود و مقایسه این تأثیر در دو دانشکده هدف فرعی پژوهش قرار داده شد.

در آغاز پژوهش ابتدا پرسشنامه‌های مربوطه تهیه و پس از اخذ مجوز از دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید باهنر و دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی کرمان به کلاس‌هایی که در نمونه به دست آمده بود، مراجعه شد و از دانشجویان تقاضا شد که به پرسشنامه‌های مربوطه پاسخ گویند. پس از توزیع و جمع‌آوری پرسشنامه‌ها در پیش آزمون، کارگاه آموزشی در مورد نمونه‌های گروه آزمایش اجرا گردید. این آموزش طی هفت جلسه دو ساعته شامل آرایه کلیاتی درباره یادداشت برداری، مراحل سه‌گانه یادداشت برداری، آموزش روش‌های یادداشت برداری نقشه ذهنی، سیستم Cornell رئوس مطالب (طرح کلی)، تقسیم صفحه، سیستم یکپارچه Palmatier و در آخر آموزش راهکارهایی برای نوشتن یادداشت‌های با کیفیت انجام شد. در پایان هر جلسه از دانشجویان درخواست شد که یادداشت‌های خود در جلسه بعد را به روش آموزش داده شده بردارند. بعد از اجرای کارگاه‌های آموزشی برای گروه‌های آزمایش، از دانشجویان هر دو گروه (شاهد و آزمایش) تقاضا شد که برای انجام پس آزمون دوباره به پرسشنامه‌های مربوطه پاسخ گویند.

ابزار اندازه‌گیری

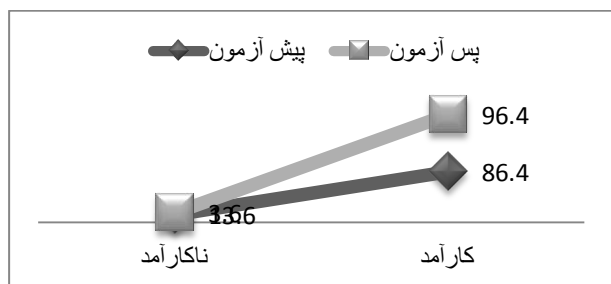
در این تحقیق از پرسشنامه کارآمدی دانش‌آموز Morgan-Jinks استفاده شد (۱۵). با توجه به این که تعداد نمونه ۱۱۰ نفر بود و پرسشنامه در دو مرحله پیش آزمون و پس آزمون اجرا شد، در جمع ۲۲۰ پرسشنامه توزیع و جمع‌آوری گردید.

یافته‌های حاصل از مقایسه میانگین و انحراف معیار نمرات خودکارآمدی تحصیلی در پس آزمون با استفاده از آزمون آماری **Independent t** در دو گروه شاهد و آزمایش وجود تفاوت معنی‌دار را در دو گروه نشان داد ($P > 0/002$). نمودار جعبه‌ای ۱ نشان می‌دهد که میانه خودکارآمدی تحصیلی در پس آزمون گروه آزمایش افزایش یافته است.

نمودار ۱. نمودار جعبه‌ای مقایسه خودکارآمدی تحصیلی آزمودنی‌های گروه آزمایش و شاهد دو دانشکده (کلی) در پیش آزمون و پس آزمون

نتایج به دست آمده نشان داد که ۱۳/۶ و ۳/۶ درصد از دانشجویان به ترتیب در پیش آزمون و پس آزمون ناکارآمد و ۸۶/۴ و ۹۶/۴ درصد از دانشجویان به ترتیب در پیش آزمون و پس آزمون کارآمد هستند (نمودار ۲).

نمودار ۲. درصد خودکارآمدی تحصیلی در پیش آزمون و پس آزمون در دانشجویان دو گروه

نتایج حاصل از **ANCOVA** با توجه به این که مقدار P محاسبه شده ($0/001 <$) کمتر از سطح معنی‌دار $0/05$ ($0/05 = \alpha$) بود، آشکار ساخت که بین میانگین‌های نمره خودکارآمدی تحصیلی در دو گروه آزمایش و شاهد تفاوت معنی‌داری وجود

شاهد از **ANCOVA** استفاده شد. **ANCOVA** تغییرات گروه‌های مقایسه را در پیش آزمون تعدیل می‌نماید و در نتیجه می‌توان تغییرات مشاهده شده در پس آزمون را با اطمینان بیشتری به مداخله نسبت داد.

- ملاحظات اخلاقی:

در این پژوهش برای رعایت اخلاق پژوهش مسایل زیر رعایت شد.

- شرح اهداف و ماهیت پژوهش برای شرکت کنندگان
- بی‌نام بودن پرسشنامه‌ها
- تضمین محرمانه بودن کلیه اطلاعات کسب شده از شرکت کنندگان
- دادن اختیار به کلیه افراد مورد پژوهش در خصوص شرکت یا عدم شرکت در پژوهش

یافته‌ها

خودکارآمدی تحصیلی آزمودنی‌ها بین ۱ تا ۴ رتبه‌بندی شده است؛ به طوری که کمترین مقدار ۱ و بیشترین مقدار ۴ می‌باشد. همچنین خودکارآمدی تحصیلی با توجه به میانگین نمره‌ها به دو رتبه (زیاد و کم) تقسیم‌بندی شده است. یافته‌های توصیفی نمرات حاصل از پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی در پیش آزمون و پس آزمون به شرح جدول ۱ است. نتایج آزمون **Independent t** برای مقایسه میانگین نمره خودکارآمدی در پیش آزمون و پس آزمون در گروه شاهد تفاوت معنی‌داری نشان نداد ($P = 0/183$)، اما این تفاوت در گروه آزمایش معنی‌دار بود ($P < 0/002$).

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار نمرات خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان در پیش آزمون و پس آزمون در دو گروه مورد مطالعه

نوع آزمون	گروه شاهد		گروه آزمایش	
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
پیش آزمون	۸۴/۲۷۰	۱۱/۳۳۰	۸۱/۱۶۰	۱۳/۶۴۰
پس آزمون	۸۷/۲۷۰	۹/۳۸۰	۹۳/۵۱۰	۸/۹۴۰
P	۰/۱۸۳		۰/۰۰۲	

دارد و در نتیجه آموزش مهارت‌های یادداشت برداری بر خودکارآمدی تحصیلی تأثیر معنی‌دار دارد. با توجه به مجذور ضریب ای‌تا، میزان تأثیر آموزش مهارت‌های یادداشت برداری

جدول ۲. ANCOVA تأثیر آموزش مهارت‌های یادداشت برداری و پیش‌آزمون بر خودکارآمدی تحصیلی

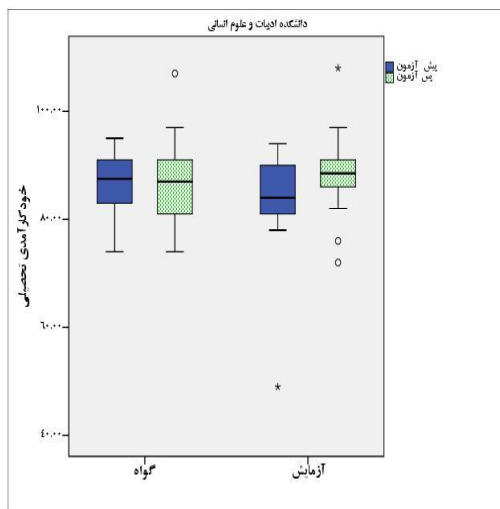
منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	P	مجذور ای‌تا
پیش‌آزمون	۱۴۰/۸۰۰	۱	۱۴۰/۸۰۰	۱/۰۳۷	۰/۳۱۰	۰/۰۰۵
آموزش مهارت‌های یادداشت برداری	۱۶۵۳۳۶۹/۰۱۸	۱	۱۶۵۳۳۶۹/۰۱۸	۱۲۱۸۰/۸۸۰	< ۰/۰۰۱	۰/۹۸۲

تفاوت معنی‌داری نشان‌دهنده ($P = ۰/۰۹۹$)، اما این تفاوت در گروه آزمایش معنی‌دار بود ($P < ۰/۰۰۳$) (نمودار ۳).
دانشکده ادبیات:

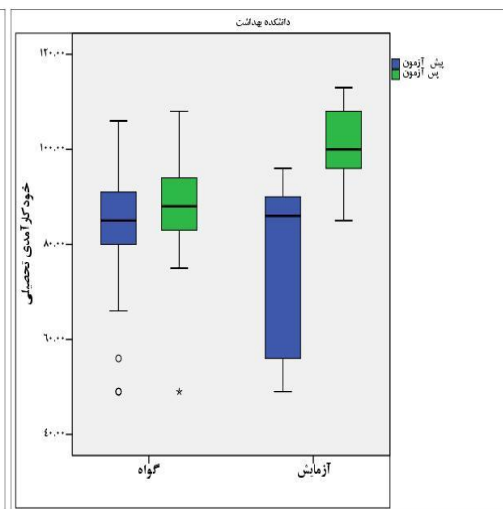
نتایج آزمون Independent t برای مقایسه میانگین نمره خودکارآمدی در پیش‌آزمون و پس‌آزمون در گروه شاهد ($P = ۰/۶۳۱$) و گروه آزمایش ($P < ۰/۱۴۳$) تفاوت معنی‌داری نشان‌دهنده (نمودار ۴).

مقایسه تأثیر آموزش مهارت‌های یادداشت برداری بر خودکارآمدی تحصیلی دانشجویان دانشکده ادبیات و علوم انسانی و دانشکده بهداشت:

دانشکده بهداشت:
نتایج آزمون Independent t برای مقایسه میانگین نمره خودکارآمدی در پیش‌آزمون و پس‌آزمون در گروه شاهد

نمودار ۴. نمودار جعبه‌ای مقایسه خودکارآمدی تحصیلی آزمودنی‌های گروه آزمایش و شاهد دانشکده ادبیات و علوم انسانی در پیش‌آزمون و پس‌آزمون

نمودار ۳. نمودار جعبه‌ای مقایسه خودکارآمدی تحصیلی آزمودنی‌های گروه آزمایش و شاهد دانشکده بهداشت در پیش‌آزمون و پس‌آزمون

کلی تأثیر داشته است و سبب افزایش ده درصدی خودکارآمدی تحصیلی آزمودنی‌های گروه آزمایش در پس‌آزمون شده است. یافته‌های دیگر حاصل از مقایسه دو دانشکده در این پژوهش آشکار ساخت که آموزش مهارت‌های یادداشت برداری، سبب افزایش خودکارآمدی تحصیلی آزمودنی‌های

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش نشان داد که آموزش مهارت‌های یادداشت برداری بر خودکارآمدی تحصیلی آزمودنی‌ها به طور

کردند عملکردشان نسبت به آن‌هایی که از روش کرنل استفاده می‌کردند بیشتر افزایش پیدا کرد و میزان پاسخ‌های صحیح در امتحان این دسته از دانشجویان از ۵۱٪ به ۸۴٪ افزایش پیدا کرد. اما دانشجویانی که روش کرنل را فرا گرفته بودند در امتحان کوئیز افزایش عملکرد کمتری داشتند و میزان پاسخ‌های صحیحشان در امتحان از ۵۶ درصد به ۶۱ درصد افزایش پیدا کرد. اما دانشجویان در این گروه (کرنل) قادر بودند که به سوال‌های سطح بالاتر بهتر پاسخ بدهند (۱۷).

یادداشت‌های راهنما چهارچوبی را برای دانشجویان فراهم می‌کند تا به سرعت اطلاعات مناسب را در متن کتاب و یا مطالب ارایه شده در سخنرانی پیدا کنند (مثل پر کردن جاهای خالی با استفاده از جملات تکمیلی و یا مشخص کردن رئوس مطالب). این روش بر ذخیره‌سازی خارجی تأکید دارد (۱۳). یافته‌های پژوهشی دیگر نشان داد که آموزش این راهبردها باعث پیشرفت تحصیلی دانشجویان می‌شود. همچنین آشکار ساخت که بین این آموزش‌ها و راهبردهای شناختی و فراشناختی دانشجویان یک رابطه مثبت قوی وجود دارد (۳). مطالعه دیگری نشان داده است که تسلط بر یادداشت برداری باعث افزایش عملکرد در امتحانات می‌شود، همچنین آن‌ها به این نکته اشاره دارند که مداخلات در جهت تسلط بر یادداشت برداری از سخنرانی می‌تواند این مهارت را تقویت کند (۱۸).

پژوهش دیگری که بر روی دانش‌آموزان دبیرستانی در شهری در غرب ایالت کارولینای شمالی آمریکا انجام شد نشان داد که آموزش یادداشت برداری به طور کلی به موفقیت این دانش‌آموزان کمک می‌کند (۶).

یافته‌های مطالعه دیگری که در داخل و خارج ترکیه و بر روی آموزش این راهبردها انجام شد، نشان داد که پس از آموزش، دانشجویان شروع به استفاده بیشتری از استراتژی‌های خود-نظم‌دهی کرده و همچنین میزان استفاده از خلاصه نویسی و راهبردهای یادداشت برداری در آنان بیشتر شد (۱۹).

دانشکده بهداشت شده است، اما بر آزمودنی‌های دانشکده ادبیات و علوم انسانی تأثیر نداشته است. این تفاوت را شاید بتوان ناشی از این دانست که در حوزه علوم انسانی از این نوع پرسشنامه‌ها زیاد توزیع می‌شود و این امر شاید می‌تواند ضریب دقت دانشجویان این حوزه را نسبت به سایر حوزه‌ها نظیر علوم پزشکی کاهش دهد و در نتیجه باعث شود که دانشجویان علوم انسانی کمتر روی سؤالات دقیق شوند. همچنین شاید بتوان گفت که دانشجویان دانشکده بهداشت نسبت به دانشجویان دانشکده ادبیات، آموزش این مهارت‌ها را جدی‌تر گرفته‌اند و از این مهارت‌ها در تمرینات و کلاس‌های درس بیشتر استفاده کرده‌اند.

بنابراین با توجه به استفاده گسترده دانشجویان در مقاطع مختلف تحصیلی از یادداشت برداری و همچنین تأثیر فراوان آن در امر آموزش و فرایند یاددهی-یادگیری، به نظر می‌رسد که آموزش اصولی مهارت‌های یادداشت برداری به دانشجویان مقاطع مختلف می‌تواند آن‌ها را به این امر رهنمون سازد که همزمان با نویسنده خوب بودن، می‌توان شنونده خوبی هم بود و می‌توان در حداقل زمان یادداشت‌های با کیفیت و کلیدی برداشت. این امر به نوبه خود در یادگیری تأثیر مثبت دارد و به دانشجویان این باور را می‌دهد که می‌توانند از عهده کارها برآیند و هر کاری از جمله یادگیری دروس را با موفقیت انجام دهند و به خودباوری مثبتی نسبت به خود دست یابند. این خودباوری نیز به نوبه خود باعث افزایش کارآمدی دانشجویان می‌گردد. از طرف دیگر نیز می‌توان در دوره‌های آموزشی استادان دانشگاه نیز این مهارت‌ها را گنجانید تا استادان به عنوان افراد اثرگذار بر دانشجویان بتوانند روند آموزش و یادگیری این مهارت‌ها را تسهیل نمایند.

مطالعات دیگری نیز در سایر کشورها نشان می‌دهد که دانشجویان پس از مداخله (آموزش روش‌های یادداشت برداری) در کوئیز بهتر عمل کردند. نتایج دیگر این مطالعه نشان داد که دانشجویانی که از یادداشت‌های راهنما استفاده

دریافت شده ی بالا، پیشرفت تحصیلی بیشتری نیز دارند. همچنین یافته های پژوهشی نشان داد که خودکارآمدی همچون توانایی ذهنی عمومی، تأثیراتی مستقیم و نیرومند بر پیشرفت تحصیلی دارد (۲۱).

در عین حال به علت فقدان هرگونه پژوهش انتشار یافته در زمینه تأثیر آموزش مهارت های یادداشت برداری بر خودکارآمدی تحصیلی در داخل و خارج کشور امکان مقایسه نتایج این تحقیق با مطالعات مشابه وجود ندارد.

همچنین با توجه به این که نتایج تحقیق حاضر محدود به دانشجویان دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید باهنر کرمان و دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی بوده است که احتمالاً به طور کامل قابل تعمیم به مقاطع تحصیلی دیگر و شهرهای دیگر نخواهد بود، پیشنهاد می شود مشابه این پژوهش در سایر دانشگاه ها و در مقاطع مختلف تحصیلی انجام شده و نتایج حاصله با پژوهش حاضر مقایسه گردد.

سپاسگزاری

به این وسیله از مدیران محترم گروه های مورد مطالعه در دانشکده های ادبیات و علوم انسانی و بهداشت قدردانی می نمایم. همچنین از دانشجویان عزیزی که در اجرای این مطالعه با ما همکاری نمودند، تشکر می نمایم.

References:

1. Olmos OL, Lusung-Oyzon MVP. Effects of prior knowledge and lesson outline on note taking and test scores. *Education Quarterly* 2008; 66(1):71-86.
2. Hosseini D. Academic counseling. *Seminary and Research* 2007; 8(4):106-131. [In Persian]
3. Haghverdi HR, Biria R, Karimi I A. The Effect of note-taking Strategy Instruction on the Students' Academic Achievement. *Asia Tefl* 2010; 7(2): 123-51. [In Persian]
4. Khanpour H. Sentence extraction for summarization and Notetaking 2009 Available From: <http://dspace.fsktm.um.edu.my/bitstream/1812/908/1/Thesis.pdf>

تحقیق تجربی دیگری نشان داد که آموزش راهبردها و روش های یادداشت برداری تأثیر مثبتی بر خواندن درک مطلب دانشجویان دارد و دانشجویانی که در پس آزمون امتیاز بیشتری به دست آوردند آن هایی بودند که یادداشت های بیشتری برداشته بودند و مقدار بیشتری از مفاهیم اساسی و مهم را نوشته بودند، که این نتیجه در مقایسه با دانشجویانی که این کار را انجام نداده بودند تفاوت معنی داری را نشان داد. همچنین این تحقیق به این نتیجه رسید که دانشجویانی که فکر می کنند این روش ها مفید هستند نسبت به آن هایی که اینچنین تفکری ندارند در انتقال این راهبردها به سایر موقعیت ها موفق تر هستند (۲۰).

همچنین در تحقیقی که به منظور بررسی رابطه خودکارآمدی تحصیلی با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان دختر سال دوم دبیرستان شهر تهران (گرایش های علوم ریاضی و علوم انسانی) بعمل آمد، نتایج نشان دادند که خودکارآمدی تحصیلی میتواند در هر دو گروه آزمودنی پیش بینی کننده پیشرفت تحصیلی باشد (۱۶).

یافته های پژوهش دیگری نشان می دهد که بیشتر مؤلفه های خودکارآمدی با انگیزه پیشرفت دانش آموزان رابطه مثبت و معناداری داشته اند. در تحقیق دیگری نتایج به دست آمده نشان دادند که خودکارآمدی دانش آموزان همبستگی بالایی با پیشرفت تحصیلی دارد. همچنین دانش آموزان دارای توانایی

5. Williams RL, Eggert A. Notetaking predictors of test performance. *Teaching of Psychology* 2002; 29(3): 234-37.
6. Meyer J. Notetaking training: A worthwhile proposal? University of North Carolina at Asheville Education Department 2002. Available From: www2.unca.edu/~mcglinn/jaymeyerrevPaper.doc.
7. DI Vesta FJ, Gray GS. Listening and note taking: II. Immediate and delayed recall as functions of variations in thematic continuity, note taking, and length of listening — review intervals. *Educational Psychology* 1973; 64(3): 278-87.

8. Makany T, Kemp J, Dror IE. Optimising the use of note-taking as an external cognitive aid for increasing learning. *British Journal of Educational Technology* 2009;40(4): 619-35.
9. Boyle JR, Weishaar M. The effect of strategic notetaking on the recall and comprehension of lecture information for high school students with learning disabilities. *Learning Disabilities Research & Practice* 2001; 16(3): 133-41.
10. Saif AA. *Educational Psychology: Psychology of learning and Instruction*. Tehran: Dowran Publishing Company; 2008.
11. Cloninger CR. *Feeling Good: The Science of Well Being*. New York: Oxford University Press; 2004.
12. Schultz DP, Schultz SE. *Theories of Personality* 2005. Available from URL: <http://books.google.com/books?id=LiNdfVUJVRsC&printsec>
13. Jinks J, Morgan V. Children's Perceived Academic Self-Efficacy: An Inventory Scale. *Journal of Clearing House* 1999; 72(4): 224-30.
14. Kajbaf M B, Molavi H, Shirazitehrani AR. The relationship between motivational beliefs and self-regulatory learning strategies and academic performance among high school students. *Advances in Cognitive Science* 2003; 5(1):27-33. [InPersian].
15. Gall MD, Borg WR, Gall JP. *Educational Research: An Introduction*. 6th ed. White Plains, NY, England: Longman Publishing; 1996.
16. KarimZdeh M, Mohseni N. [Female Academic Self-Efficacy and Academic Achievement]. *Women's Studies* 2006;4(2).29-45. Available from: URL: http://www.magiran.com/women_rc. [In Persian].
17. Jacobs K. A Comparison of Two Note Taking Methods in a Secondary English Classroom. *Proceedings of the 4th Annual GRASP Symposium*. Wichita State University. 2008. (Online) (Cited 2011 Feb 10). Available from URL: <http://soar.wichita.edu/dspace/bitstream/handle/10057/1388/grasp-2008-56.pdf?sequence=1>.
18. Peverly S, Ramaswamy V, Brown C, Smowski J, Alidoost M, Garner J. What predicts skill in lecture note taking? *Educational Psychology* 2007; 99: 167-80.
19. Çetingöz D. University students' learning processes of note-taking strategies. *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 2010; 2: 4098-4108. Available from : <http://www.sciencedirect.com>
20. Najjar RL. The effects of note taking strategy instruction on comprehension in esl texts. Unpublished doctoral dissertation. Hawaii University. 1997; Available from URL: <http://www.flinders.edu.au/people/robyn.najar>.
21. Abbasianfard M, Bahrami H. Female Self-Efficacy and achievement motivation. *School counselor* 2010; 21:3-7. Available from URL: http://roshdmag.ir/Roshdmag_content/media/Magazine2/fa/2010/10/179.pdf. [InPersian].